

Életközösségek hierarchiája

Családjogi skanzen

A XXI. század magánjogi kódexe a múlt század közepi családjogi felfogást konzerválja Magyarországon.

A Z ÉPPEEN MOST TÁVOZÓ katolikus egyházfő, XVI. Benedek állásfoglalásának komoly szerepe lehet abban, hogy feltűnően konzervatív családjogi szabályokat tartalmaz a múlt héten elfogadott új polgári törvénykönyv (Ptk.). Nem sokkal a kódex parlamenti vitájának 2008-as megkezdése előtt a pápa meglehetősen direkt módon formált ugyanis véleményét az akkoriban gőzerővel zajló itthoni kodifikáció ügyében. Az azonos neműek együttélésének tervbe vett polgári jogi elismerésével kapcsolatosan szó szerint úgy fogalmazott a magyar püspökök Vatikánban tartózkodó delegációjának jelenlétében, hogy ez „nemcsak az egyház tanításával ellentétes, hanem a magyar alkotmánnyal is”.

Az egyházfő ugyancsak pálcát tört a házasságkötés nélküli együttélés terjedése fölött is, amit az elvilágiasodás velejárójának nevezett. A fundamentális jelentőségű családjogi előírások az új alaptörvény elfogadásával sem változtak meg Magyarországon, XVI. Benedek megnyilatkozását már csak ezért is végső iránymutatásnak tekinthették a magukat világnézeti pártnak tartó hazai kereszténydemokraták. Nemkülönbön Orbán Viktor is, aki második miniszterelnöki megbízatásának elnyerése óta már legalább négy alkalommal találkozott a római pontifex maximusszal.

Nem biztos persze, hogy a 76 százalékos többséggel elfogadott törvénykönyv ügyében február 11-én a parlament valóban kimondta az utolsó szót. A Paczolay Péter vezette Alkotmánybíróság (AB) az új Ptk.-nak a Bajnai-kabinet idején megszavazott első változatát, pontosabban az azt hatályba léptető törvényt is elkaszált – minek következtében a kódex „baloldali verziója” életbe sem lépett. A törvénykönyv egyes szabályainak újabb diszkvalifikálása már csak azért is a levegőben van, mert a bírák éppen aznap nyilvánították utólagosan alaptörvény-

ellenesnek Semjén Zsolték 2011-es családvédelmi törvényét, amikor a koalíció képviselői decemberben megszavazták a parlamentben az új Ptk. ugyanolyan elvi alapokon nyugvó családjogi szabályait.

A kormánytöbbség szigorú hierarchiát tart fenn továbbra is (az 1989 előtti megkülönböztetést folytatva) a különböző típusú családok között. Magánjogi értelemben csak a házastársak életközösségét ismeri el az állam által preferált komplett családnak, míg a különmemű élettársakat továbbra is kvázi üzletfelekként, az azonos neműek életpartnerségét pedig voltaképpen megtűrt – s a Ptk.-ból eleve kizárt – kategóriaként kezeli. Mindez – mondhatni – jelenkori megfelelője annak a megkülönböztetésnek, amely hajdan különbséget tett törvényes és törvénytelen családi kapcsolatok között.

A Z ÚJ MAGÁNJOGI KÓDEX az MSZP értelmezése szerint továbbra is kizárja például annak a lehetőségét, hogy egy élettárs a törvény erejénél fogva ugyanúgy örököl-

hessen elhunyt partnere után, mint egy házastárs. A 2014. március 15-én debütáló törvénykönyv értelmében a „szívességi alapon lakáshasználó” személyeknek a jövőben ugyanúgy el kell majd hagyniuk meghalt élettársuk lakását, mint eddig.

A több akadémikus s mintegy másfél tucat egyetemi tanár részvételével kidolgozott professzori tervezet a házasságon alapuló családmodell általános válsága miatt e ponton kifejezetten paradigmaváltást sürgetett, és pedig az élettársi jogok kiterjesztése révén. A szakértők szerint tízévi együttélés után az élettársaknak ugyanúgy jogot kellett volna kapniuk meghalt partnerük után az öröklésre, mint a házastársaknak. A Vékás Lajosék által forszírozott változások elutasítása nemcsak azt jelenti, hogy az új magyar magánjog ortalomban strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatával, hanem azt is, hogy a vezető kodifikátornak egy fontos területen nem sikerült az általa megcélzott arany középuton tartani a nagyszabású vállalkozást.

A HÁZAS- ÉS AZ ÉLETTÁRSOK merev megkülönböztetését kezdetben egyébként csak a KDNP és bizonyos mértékig a Jobbik forszírozta. Az utóbbi azokat az élettársakat azonban legalább hajlandó volt családjogi ortalomban részesíteni, akiknek a kapcsolatából gyerek származik – amennyiben az életközösség minimum egy éven keresztül fennállt. A Fidesz, az MSZP és az LMP viszont sokáig egyetérteni látszott a szakértői bizottsággal abban, hogy a házastársak, valamint a különmemű, illetve azonos nemű élettársak jogai között legfeljebb szimbolikus mértékű különbséget indokolt tenni. A parlamenti vita utolsó szakaszában Orbán Viktorék meglepetésszerűen a Jobbik álláspontja mellett kötöttek ki, így végül is csak a gyerekes élettársakat ismeri el korlátozott jogokkal rendelkező családnak az új Ptk. A professzorok tervezetével ellentétben a gyermektelen partnerektől viszont változatlanul akkor is megtagadják a családjogi státust, ha közöttük már tíz éve fennáll az életközösség. Ez a nemzetközi jogfejlődéssel ellentétes konstrukció láthatóan érzékenyen érintette a fontolva haladás álláspontjára helyezkedő Vékás akadémikust. Ő feltehetően abban reménykedett, hogy ha a házastársi hűség követelményét – jobb meggyőződése ellenére – továbbra is rögzíti a kódexben, akkor más területeken szabad kezet kap a családjogi kötet kialakítására. Tévedett. ■ **BABUS ENDRE**